

Почуєва Валентина Вікторівна

Харківський національний університет внутрішніх справ,

м. Харків, Україна

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ

***Анотація.** У статті розглядаються особливості педагогічної творчості в сучасному суспільстві, що є невід'ємним компонентом ефективної професійної діяльності в умовах особистісно-орієнтованої концепції освіти.*

***Ключові слова:** педагогічна творчість, рефлексивно-творчі вміння, самоаналіз, відповідальність, самовдосконалення.*

ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ТВОРЧЕСТВО В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАНИИ

Почуева Валентина Викторовна

Харьковский национальный университет внутренних дел,

г. Харьков, Украина

***Аннотация.** В статье рассматриваются особенности педагогического творчества в современном обществе, что является неотъемлемым компонентом эффективной профессиональной деятельности в условиях лично-ориентированной концепции образования.*

***Ключевые слова:** педагогическое творчество, рефлексивно-творческие умения, самоанализ, ответственность, самосовершенствование.*

Pochuieva Valentyna Viktorivna

Kharkiv National University of Internal Affairs,

Kharkiv, Ukraine

PEDAGOGICAL CREATIVITY IN MODERN EDUCATION

***Abstract.** The article deals with the features of pedagogical creativity in modern society that is an integral component of effective professional activity in conditions of personality-oriented concept of education.*

***Key words:** pedagogical creativity, reflexive and creative skills, self-analysis, responsibility, self-development.*

Сучасна освіта орієнтована на формування цілісної особистості, що володіє крім професійних знань і умінь, такими якостями, як активність, здатність до творчості, гнучкість мислення, комунікабельність, відповідальність за прийняті рішення та інші. Основою для формування цих характеристик служать рефлексивно-творчі здібності, тому що саме вони дозволяють фахівцеві бути мобільним і здатним адаптуватися до постійно мінливих соціальних умов і при цьому нести повну відповідальність за свою творчу діяльність, адекватно її оцінювати та аналізувати.

У зв'язку з цим, особливого значення набуває педагогічна творчість, що має на увазі вміння педагога керувати діяльністю студентів таким чином, що вони повинні самостійно досліджувати поставлені перед ними задачі і приймати рішення, тому що без внутрішньої активності індивіда всі зусилля виявляються марними. Таким чином, педагогічна творчість у сучасному розумінні – це співпраця студента і педагога, справжній спільний пошук. Така творчість неможлива без володіння педагогом прийомами самодіагностування, які виражаються в умінні стежити за собою, аналізувати свої дії, перевіряти їхню правильність і коректувати їх у залежності від новоутворень, що виникають у процесі розвитку особистості студента. Посилення уваги до особистості студента жадає від сучасного педагога вміння ставати на позицію іншої людини і аналізувати свою особистість, свої дії з погляду інших, що істотно впливає на процес самосприйняття особистості педагога і регуляцію його педагогічної діяльності. Уміння самоаналізу і вміння ставати на позицію іншої людини мають на увазі наявність у викладача рефлексивних здібностей, що є невід'ємним компонентом педагогічної творчості. Так, зокрема, при плануванні і проведенні заняття виникають різного роду проблеми: наприклад,

проблемна ситуація може бути зв'язана з виникаючим протиріччям між відомими способами дії, тобто: знання методів, прийомів, закономірностей процесу навчання, і реальною характеристикою навчальної ситуації, а саме: особливості мовленнєвого і мовного матеріалу, вікові та індивідуальні характеристики студентів, їх мовний досвід. При цьому викладач повинен, з одного боку, прагнути до найбільш повної реалізації наміченого плану, а з іншого боку – постійно аналізувати і оцінювати ступінь відповідності запланованої системи дій умовам, які реально складаються в ході заняття і бути готовим до прийняття нового рішення. [1]

Таким чином, стосовно діяльності викладача можна виділити два види рефлексії: рефлексія на дію/reflection-on-action і рефлексія в дії/reflection-in-action. Перший вид рефлексії має місце у процесі підготовки до заняття, коли виникає необхідність проаналізувати реальну навчальну ситуацію і на підставі наявних знань спланувати навчальний процес тим, або іншим способом; а також після заняття, коли викладач аналізує і оцінює досягнення та помилки попередніх занять, що дозволяє йому планувати подальші дії, уникаючи колишніх помилок. Другий вид рефлексії має місце на занятті, коли від викладача потрібне негайне прийняття рішення в зв'язку з непередбаченим задалегідь ходом навчального процесу. [1]

В даний час теза про необхідність рефлексивного компонента творчої діяльності викладача розглядається в багатьох психологічних і педагогічних дослідженнях. Відзначається, що рефлексивний компонент є основою всієї структури професійної творчої діяльності викладача. Він присутній у всіх трьох сферах творчої діяльності, а саме: у методичній творчості, що включає вибір і побудову адекватної методичної моделі навчання, конструювання змісту і способів впливу; у комунікативній творчості, що реалізується в побудові педагогічно доцільного і ефективного спілкування зі студентами; у творчому самовихованні, що припускає визначення своїх професійно-особистісних якостей, їх вдосконалюванню і корекцію. Усі ці сфери не здатні ефективно функціонувати без рефлексивних умінь викладача, тобто без умінь аналізувати

і осмислювати педагогічні ситуації, свої дії і їхні результати, без здатності пізнавати особистість студента. [2]

Для взаємодії викладача і студента, тобто для педагогічного процесу, важливо, що рефлексія – це, з одного боку, процес відображення самого себе і самопізнання особистості, що дозволяє викладачеві осмислювати і усвідомлювати свою поведінку і критично її оцінювати. З іншого боку, це процес відображення однією людиною внутрішнього світу іншої людини, тобто своєрідний подвоєний процес дзеркального відображення індивідами один одного, взаємовідображення, змістом якого є суб'єктивне відтворення внутрішнього світу партнера з взаємодії, що дозволяє викладачеві розуміти, як він сприймається студентами [3]. Це робить рефлексію необхідною умовою творчості і співтворчості.

Таким чином, педагогічна рефлексія дозволяє осмислювати і переосмислювати, реорганізовувати свою професійно-творчу діяльність і себе як суб'єкта цієї діяльності з метою прогнозування та забезпечення її максимальної ефективності для розвитку особистості студента і взаємодії з ним. На основі вищесказаного можна зробити висновок, що творчі і рефлексивні здібності є необхідною умовою самовдосконалення й особистісного розвитку будь-якого фахівця. Для викладача вони є неодмінною умовою ефективного здійснення професійної діяльності в межах особистісно-орієнтованої концепції освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Wallace, Michael J. Training Foreign Language Teachers: A Reflective Approach. – Cambridge: CUP, 2001. – 180 p.
2. Почуева В.В. Педагогические условия формирования личности будущего профессионала. / В.В. Почуева //Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України: Матеріали науково-практичної конференції (Харків, 14 березня 2014 р.) / МВС

України, Харківський національний університет внутрішніх справ. – Харків: ХНУВС, 2014. – 264с. – С. 119-120.

3. Почуєва В.В. Дидактические возможности сети Интернет в современном образовании. / В.В. Почуєва //Педагогіка та психологія: виклики і сьогодення: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 6-7 травня 2016 р.). – Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2016. – 120с. – С. 20-22.